

HYVÄÄ JÄLKEÄ – JÄLKIHUOLTO SIIRTYMÄNÄ JA AIKUISTUMISEN TUKENA UUDISTUVASSA PALVELUJÄRJESTELMÄSSÄ

Hyvää jälkeä -hanke on Tampereen yliopiston, Savonia-ammattikorkeakoulun ja SOS-Lapsikylän tutkimus- ja kehittämishanke. Hankkeessa tutkitaan yhtä keskeistä nuorisoikäisiin kohdistuvaa sosiaalityön tukimuotoa eli sijaishuollosta itsenäistyvän nuoren jälkihuoltoa. Jälkihuollon tutkiminen on ajankohtaista ja tarpeellista erityisesti viimeaikaisen jälkihuoltoa koskevan lainsäädännöllisen muutoksen sekä uudistuvan palvelurakennejärjestelmän vuoksi. Jälkihuoltoon kohdistuva aiempi tieteellinen tutkimus on huomattavan vähäistä, mutta tilastolliset indikaattorit antavat viitteitä siitä, että kansainvälisesti verrattuna varsin kattava suomalainen jälkihuoltojärjestelmä sisältää kokemukselliseen vaikuttavuuteen liittyviä kehittämistarpeita.

1. TUTKIMUSHANKKEEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Hyvää jälkeä -hankkeen tavoitteena on tunnistaa ja ymmärtää itsenäistymistä ja aikuistumista tukevaan jälkihuoltoon osallistuvien nuorten ja ammattilaisten jälkihuoltokokemukseen vaikuttavia mekanismeja sekä toiminnan kehittämisen mahdollisuuksia ja edellytyksiä nuorten, ammattilaisten ja palvelujärjestelmän näkökulmasta. Hanke tuottaa (1) kattavan tietopohjan ja (2) syvällistä ymmärrystä jälkihuollon nykytilasta asiakkaiden, ammattilaisten ja järjestelmän näkökulmasta sekä näiden pohjalta rakentuvan (3) käytäntöjä tilanneperustaisesti ohjaavan vuorovaikutus- ja yhteistyöalustan. Hanke mahdollistaa nuorten ja ammattilaisten kokemusten tallentamisen ja hyödyntämisen tavalla, joka täydentää merkittävästi lastensuojelun kehittämiseksi koostettua rekisteritietoon ja paikallisiin pieniin aineistoihin pohjautuvaa nykytietoa (ks. Yliruka ym. 2020, 8).

1.1. Tutkimushankkeen merkitys suhteessa nykytietämykseen sekä tutkimukselliset lähtökohdat

Jälkihuolto tarkoittaa tarpeiden mukaista sijaishuollon tai pitkäaikaisen avohuollon sijoituksen päättymisen jälkeistä kokonaisvaltaista tukea. Jälkihuollolla tuetaan lasta tai nuorta asumiseen, työhön ja toimeentuloon, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn, terveyteen sekä koulutukseen liittyvissä asioissa yksilöllisen asiakassuunnitelman mukaisesti. (LSL 417/2007, 75-76 §.) Tässä hankkeessa tutkimme jälkihuoltoa, jota toteutetaan aikuistuvien, 18-25 -vuotiaiden nuorten itsenäistymisen tueksi.

Vuonna 2019 lastensuojelulain mukaisen jälkihuollon piirissä oli Suomessa lähes 9000 nuorta. Heistä noin 7300 oli jälkihuollon avohuollollisten tukitoimien piirissä ja noin 1500 laitoksissa tai perhekodeissa. Vuonna 2020 jälkihuollon ikäraja nousi 25 ikävuoteen, jolloin subjektiivisen jälkihuolto-oikeuden piiriin tulevien nuorten määrä nousi arviolta noin 1500 nuorella (Yliruka ym. 2020). Tarpeellisena pidetyn ikärajan noston myötä jälkihuoltokentän toimijat ovat raportoineet uudenlaisista haasteista ja merkittävästä lisätiedontarpeesta koskien jälkihuollon piirissä olevaa uutta ikäryhmää. Muun muassa perheellistymiseen ja muihin ihmissuhteisiin sekä työelämään ja toimeentuloon liittyvät epälineaariset siirtymät ovat osa uudistuvaa jälkihuoltoa ennennäkemättömällä tavalla.

Jälkihuolto on lastensuojelulain mukaista kunnallista palvelua, jonka kunta voi hallinnollisesti toteuttaa haluamallaan tavalla. Tällä hetkellä ei ole olemassa kattavasti koottua tietoa jälkihuollon palvelujen sisällöstä eikä siitä, miten jälkihuolto on Suomen kunnissa hallinnollisesti organisoitu ja miten sitä on

suunniteltu toteutettavan osana uudistuvaa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää (Karttunen 2021, 2). Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelma merkitsee, että jälkihuoltoonnuorelle suunnatut palvelut voidaan tarjota sosiaali- ja terveyskeskuksissa ja esimerkiksi osana suunniteltuja perhekeskuksia. Organisatoristen ratkaisujen lisäksi kunta- ja aluekohtaiset erot palveluvalikossa, asianosaisten näkemyksissä ja esimerkiksi henkilökunnan vaihtuvuudessa vaikuttavat jälkihuollon toteuttamisen käytäntöihin. Tuen on todettu jakautuvan määrällisesti ja laadullisesti epätasaisesti, ja vaihtelua on siinä, missä määrin jälkihuoltoa on mahdollista toteuttaa nuoren yksilöllisistä tarpeista lähtien (Yliruka ym. 2020).

Jälkihuoltoa on viime aikoina kehitetty valtakunnallisesti (esim. STM 2019), ja eri tahojen tuottamat raportit tarjoavat paikallistason tietoa jälkihuollon kehittämistarpeista ja -toteutuksista (esim. Känkänen & Laaksonen 2006). Jälkihuoltoa ohjaavia oppaita on tarjolla niin ammattilaisille kuin jälkihuoltoon oikeutetuille nuorille ja heidän vanhemmilleen (esim. Pukkio & Hipp 2016). Kattava ja perusteellinen tieteellinen tutkimustieto käytännön haasteista, toimivista käytännöistä ja niiden organisatorisista reunaehdoista kuitenkin puuttuu. Suomessa jälkihuoltoa on tutkittu pääosin osana sijaishuollon tutkimusta (ks. Karttunen 2021), ja se sisältää tieto- ja palvelukatveja, kuten lakisääteisen (lastensuojelun) jälkihuollon ulkopuolella jäävät, esimerkiksi yksityisesti sijoitetut nuoret, sekä vaikeasti tavoitettavat, esimerkiksi vakavasti päihderiippuvaiset ja asunnottomat nuoret. Tutkimustiedon ulkopuolelle jää myös jälkihuolloksi virallisesti määrittämätön kolmannen sektorin tuki.

Varsin vähän saatavilla olevan tutkimustiedon mukaan jälkihuollon ammattilaiset kuvaavat tarvetta nuorten yksilölliselle kohtaamiselle ja vuorovaikutusta tukeville menetelmille, eivätkä he näe organisatorisia siirtymiä ja vaihtuvia työntekijöitä tyypillisesti sisältävän palvelupolun tukevan nuorille tärkeitä pysyviä ihmissuhteita (Boer & Coady 2006; Yliruka ym. 2020; Stein & Ward 2021). Erityisen vähän on kuitenkin tietoa siitä, miten jälkihuollon piirissä olevat nuoret itse kokevat jälkihuollon. Kansainvälinen vertailu on vaikeaa järjestelmien, käytäntöjen ja palveluja määrittävien periaatteiden erilaisuuden vuoksi (Heino 2014; Stein & Munro 2008; Törrönen & Munn-Giddings 2018). Kehityopsykologisesti herkkään ikään sijoittuva, riippuvuuden ja riippumattomuuden vuorottelua sisältävä siirtymä sijaishuollosta jälkihuoltoon on kuitenkin aina vaativa (Paulsen ym. 2018; Pryce ym. 2017). Sijoitetuilta nuorilta odotetaan usein ”pika-aikuistumista”, johon liittyy yhtäaikaisia ja yhtäkkisiä siirtymiä itsenäiseen asumiseen, taloudelliseen vastuuseen, parisuhteeseen, vanhemmuuteen, työelämään, palvelujärjestelmän sektorilta toiselle ja kasvavaan oman elämän päätösvaltaan (Boddy ym. 2020; Paulsen ym. 2018). Vaikeasti hallittavaa tilannetta saattaa lisäkuormittaa epävakaata tausta, sijoituksen aikaisen henkilökohtaisen ja emotionaalisen tuen menetykset, lastensuojelutaustan luoma stigma sekä palvelujärjestelmä tunnistamattomuus lastensuojelusta itsenäistyvien nuorten erityistarpeita kohtaan (Höjer & Sjöblom 2017; Paulsen ym. 2018; Yliruka ym. 2020). Huostassa olleilla on todettu muita suurempi riski matalaan koulutustasoon, työttömyyteen, psyykkiseen sairastumiseen, varhaiseen vanhemmuuteen, tapaturmiin tai varhaiseen kuolemaan (Heino & Johnson 2010, 270.) Saari ym. (2020, 262–263) esittävät, että sijoitettuna olleet nuoret ovat ryhmä, jossa ylisukupolvisen huono-osaisuuden todennäköisyys on huomattavan suuri.

Osa jälkihuoltoonnuorista pärjää kuitenkin elämässään hyvin (Bakketeig ym. 2020; Boddy ym. 2020; Boer & Coady 2006). Viime aikoina voimistunut resilienssitutkimus korostaa onnistumisia ja vahvuuksia

vaikeuksien ja riskien tunnistamisen rinnalla (Gilligan 2019). Tärkeäksi on nostettu positiivisen työskentelysuhteen ja luottamuksen rakentuminen (Bakketeig ym. 2020; Häkli, Korkiamäki & Kallio 2018). Nuorten itsensä mielestä hyvän jälkihuollon edellytyksiä ovat paitsi jonkinasteinen varmuus taloudellisesta toimeentulosta, erityisesti pysyvät, positiivisesti merkitykselliset emotionaaliset ihmissuhteet ja vakaa sosiaalinen tuki (Törrönen & Munn-Giddings 2018). Siirtymävaiheena jälkihuolto tarjoaa mahdollisuuden vaihtoehtoihin elämäntilanteisiin (Brady & Gilligan 2020), mutta poikkeaminen deterministiseltä polulta on vaikeaa, jos sekä nuoren minuuksia että ympäröivät ihmissuhteet rakentuvat ensisijaisesti lastensuojelutaustan tuottaman leiman ja matalien odotusten määrittämänä (Korkiamäki & Gilligan 2020; Yliruka ym. 2020). Palvelujärjestelmän ja ammatillisen vuorovaikutuksen keskeinen haaste onkin, miten tunnistaa nuori erityisen tuen tarpeessa olevana ja palveluihin oikeutettuna jälkihuollon nuorena tunnistaa hänet kuitenkin ennen kaikkea niiden ominaisuuksien, kiinnostusten, suhteiden ja tarpeiden haltijana, jotka nuori määrittelee itselleen merkityksellisiksi (Korkiamäki ym. 2016). Nuorelle, puolestaan, mahdolliset aiemmat kielteiset palvelukokemukset ja negatiivisena kontrollina värityneet institutionaaliset kohtaamiset saattavat aikaansaada vaikeutta tunnistaa hyvää tarkoittava ja ammatillisesti pätevä tuki (Korkiamäki 2013; Saari ym. 2020).

Tunnustussuhdeteoriat (*recognition theories*) tarjoavat välineen tarkastella nuoren minuuden, ammatillisen vuorovaikutuksen sekä yhteisöllisen ja rakenteellisen kontekstin välistä suhdetta. Teorian mukaan hyvinvoinnin katsotaan rakentuvan jatkuvasti käynnissä olevissa neuvotteluissa hyväksytyksi ja arvostetuksi tulemisesta (Honneth 1995; Taylor 1992). Tunnustuksen puute (*mis/nonrecognition*) edistää yhteiskuntien ja yhteisöjen syrjäyttäviä prosesseja (emt). Vastavuoroisen tunnistamisen (*recognition*) kautta puolestaan on mahdollista ohittaa marginaaliasemaa tuottavia kulttuurisia identiteettejä ja yhteiskunnallisesti rakentuvia luokitteluja (Korkiamäki & Gilligan 2020). Myönteisen itsetunnon edellyttämää arvostusta ja hyväksyntää voi kokea vain tullessaan ymmärretyksi itseä aidosti luonnehtivien ominaisuuksien, ei automaattisten luokitusten tai yksin tekoihin kohdistuvan palautteen kautta. (Kallio, Korkiamäki & Häkli 2015, 16; Korkiamäki & Gilligan 2020; Turtiainen & Hiitola 2019)

Axel Honnethin (1995) teoriassa tunnistamista tarkastellaan lähisuhteiden (emotionaalinen tuki ja hoiva), yhteisöjen (osallisuutta vahvistava solidariteetin kokemus) ja yhteiskunnan (institutionaalisten oikeuksien, toimijuuden ja kansalaisuuden kunnioittaminen) näkökulmista. Sijaishuollon kontekstissa emotionaalinen, sosiaalinen ja oikeuksien tunnistaminen onkin todettu merkittäväksi lasten ja nuorten resilienssiä vahvistavaksi tekijäksi (Warning 2015; Sirriyeh & Ni Raghallaigh 2018; Paulsen and Thomas 2017). Ammatillisten käytäntöjen näkökulmasta tämä merkitsee nuoren tuntemista, hänen näkökulmansa kyseenalaistamatonta tunnistamista sekä osallisuuden ja toimijuuden tukemista (ns. *myönteinen tunnistaminen*, ks. Häkli, Korkiamäki & Kallio 2018) mutta myös ymmärrystä siitä systeemisestä ja kontekstuaalisesta tilanteesta, jossa nuori aikuistuu yhteisöjen ja yhteiskunnan jäseneksi (Stenvall 2018). Jälkihuollon kontekstissa kysymys on paitsi sukupolvien välisestä vastavuoroisesta kohtaamisesta myös nuoren yhteisöllisestä asemasta ja sen tunnistavasta ja siihen reagoivasta palvelujärjestelmästä. Häpeä, tunnistuksen kaipuu ja kokemus väärin tunnistetuksi tulemisesta (*misrecognition*) ovat tutkimusten mukaan toistuvia haavoittuvassa asemassa olevien nuorten esille nostamia kokemuksia palveluissa ja yhteiskunnassa (Munford & Sanders 2020; Paulsen & Thomas 2017; Warning 2018). Korkiamäki ja Gilligan (2020) esittävätkin, että nuorten tunnistaminen yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntasuhteissa tulisi ymmärtää nuorten parissa toteutettavan sosiaalityön keskeisenä periaatteena ja käytäntönä.

1.2. Tutkimuskysymykset ja hypoteesit

Tiivistetysti hankkeen käsitteellinen viitekehys rakentuu (1) jälkihuollon tarkastelusta elämäkulullisena siirtymänä (*transition from care to adulthood*), (2) tunnustusteoreettisesta (*recognition/misrecognition*) näkökulmasta nuorten kohtaamisen ja heidän positionsa palvelujärjestelmä tarkasteluun sekä (3) metodologisesta moniäänisyydestä (*polyphonia*, ks. luku 2). Näistä taustoittavista näkökulmista rakentuu tutkimustehtävän muotoutumisen kannalta keskeinen ymmärrys jälkihuollosta monimutkaisena ja moniulotteisena aikuistumisen kontekstina ja prosessina. Jälkihuolto ei ole erillinen saareke, vaan sen läpielämiseen vaikuttavat nuoren trauma- ja elämänhistoria, aiemmat sijoitukset ja palvelukokemukset, nuoren eletty ja elävä arki monimuotoisine verkostoineen ja muuttuvine tilanteineen sekä nuoreen kohdistuvat ja nuoren tukijärjestelmään kohdistamat toiveet ja odotukset, ja tulevaisuuden näkymät. Kaikki tämä tapahtuu institutionaalisessa ympäristössä, jota elävät myös ammattilaiset omine taustoineen ja joka jälkihuollon tapahtumapaikkana ja hallinnollisena järjestelmänä voi olla vastavuoroisesti tunnustava tai osattomuutta tuottava. Tätä monipolvisuutta pyritään hankkeessa tavoittamaan moniäänisellä, nuoret, ammattilaiset ja järjestelmä toimijoina huomioivalla tutkimusotteella. Tutkimustehtävä jäsentyy kolmeen osatehtävään: (1) kartoittamiseen, (2) ymmärtämiseen ja (3) kehittämiseen. Osatehtävien tavoitteena on:

1. kartoittaa jälkihuollon nykytila ja potentiaaliset organisatoriset tulevaisuuskuvat

Miten jälkihuolto on organisoitu tällä hetkellä, ja miten sitä on suunniteltu toteutettavan uudistuvassa sosiaali- ja terveystalouden palvelujärjestelmässä? Millaisia ovat jälkihuollon keskeiset ongelmat ja toimivat käytännöt 2020 ikärajamuutoksen jälkeen ja mahdolliset organisatorisiin muutoksiin liittyvät odotukset nuorten, ammattilaisten ja järjestelmän näkökulmasta?

2. ymmärtää hyvän jälkihuollon edellytyksiä nuorten ja ammattilaisten kokemusten ja eletyn ”jälkihuoltoarjen” näkökulmasta

Hyvällä jälkihuollolla tarkoitamme nuorten ja ammattilaisten käsitysten mukaisesti määritettyjä onnistuneita siirtymiä ja vastavuoroisesti tunnustavaa yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta. Kysymme: Millaista on hyvä jälkihuolto nuorten ja ammattilaisten näkökulmasta (a) jälkihuoltoon valmistauduttaessa, (b) siihen siirryttäessä, (c) sen aikana ja (d) sen jälkeen?

- Millaisista lineaarisista ja epälineaarista poluista jälkihuolto aikuisuuteen siirtymänä rakentuu? Millaisissa henkilökohtaisissa, yhteisöllisissä ja yhteiskunnallisissa suhteissa jälkihuoltoa eletään?
- Millaisia ovat nuorten ja ammattilaisten toiveet, tarpeet, odotukset ja hyväksi kokemat käytännöt siirtymän eri vaiheissa (a-d)?
- Millaista on vastavuoroisesti tunnustava vuorovaikutus jälkihuollossa nuoren, ammattilaisten ja järjestelmän välillä?

3. edellisissä vaiheissa kertyvän tiedon pohjalta kehittää jälkihuoltoa monipolvisena ja usein eijohdonmukaisena siirtymänä tunnustava, vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuva ja sitä tilanneperustaisesti ohjaava (digitaalinen) vuorovaikutus- ja yhteistyökäytäntö. Lisäksi laaditaan konkreettinen suunnitelma käytännön pilotointiin (rahoitus, koulutus, yhteistyösopimukset) ja arviointiin.

Näiden ensisijaisten tavoitteiden lisäksi hankkeessa (4) kehitetään nuoria ja ammattilaisia yhdessä osallistavaa, kansatutkijuuteen perustuvaa tutkimus- ja yhteiskehittämisen menetelmää. Lisäksi tavoitteena on (5) tunnustussuhdeteorian soveltava kehittäminen huomioiden yhteisöllisen ja yhteiskunnallisen tunnustuksen ulottuvuudet. Tämä jatkaa tutkimusryhmän jäsenten (Korkiamäki ja Stenvall) aiempaa työtä, jossa tunnustamisen teorioita on hyödynnetty lasten ja nuorten tukemiseksi henkilökohtaisen vuorovaikutuksen tasolla (esim. Kallio, Korkiamäki & Häkli 2015; Stenvall 2018).

1.3. Tutkimustulokset ja niiden tieteellinen vaikuttavuus

1. Hankkeen tuloksena rakentuu valtakunnallisesti kattava tietopohja jälkihuollon organisatorisesta ja kokemuksellisesta tilasta viimeaikaisten uudistusten jälkeen ja aikana. Kartoitus tuottaa tietoa lakimuutoksen seurauksista sekä siitä, miten jälkihuoltoa on kunnissa ja sotealueilla ajateltu organisoitavan. Järjestelmätiedon yhdistäminen nuorten ja ammattilaisten kokemustietoon on tärkeää ilmiön kokonaisvaltaisen hahmottamisen ja erityisesti jälkihuollon tutkimusperustaisen kehittämisen näkökulmasta. Suomalaisen jälkihuoltojärjestelmän ja sen kokemuksellisten piirteiden avaaminen laajentaa ilmiöpohjaista ymmärrystä myös kansainvälisellä nuorten itsenäistymistä sijaishuollosta käsittelevällä tutkimuskentällä.

2. Hankkeessa luodaan syvällistä ymmärrystä jälkihuollosta nuorten ja ammattilaisten elettyinä arkikokemuksena. Jälkihuollon ymmärtäminen vaiheittaisena mutta ei-lineaarisenä siirtymänä tuottaa haavoittavissa tilanteissa elävien nuorten aikuistumisesta ja sen tukemisen mahdollisuuksista tietoa, joka ylittää perinteisen ikäkatteoria- ja sektoripohjaisen tutkimuksen. Tunnustussuhteiden tutkiminen soveltavasta näkökulmasta ja konkreettisesti jälkihuollon ympäristöissä sen eri vaiheissa (2a-d) on kaivattu kontribuutio myös kansainväliseen tunnustusteoreettiseen keskusteluun. Lisäksi tunnustussuhteiden näkökulma mahdollistaa jälkihuollon ymmärtämisen uudella tavalla huomioiden nuorten tunnustuksen tarpeen ei ainoastaan yksilö- vaan myös yhteisö- ja yhteiskuntasuhteissa. Tunnustusteoriaan olennaisesti kuuluva ymmärrys tunnustussuhteiden vastavuoroisuudesta tuottaa uudenlaisen tarkastelukulman nuorten, ammattilaisten ja järjestelmän kohtaamisiin: kysymys on tilannekohtaisista prosesseista, joissa ei vain nuori vaan myös ammattilaiset ja järjestelmä tulevat tunnustetuiksi tietyin tavoin.

3. Hanke osallistuu teoreettismetodologiseen keskusteluun nuorten osallistumisesta ja toimijuudesta tutkimuksessa ja kehittämisessä. Hankkeessa ei tyydytä osallistavan aineistonkeruun käytäntöihin, vaan kehitetään kansatutkijuuden menetelmää, jossa nuoret ja ammattilaiset toteuttavat tutkimusta tutkijoiden kanssa. Uutuusarvoa on myös nuoria ja ammattilaisia yhteentuvalla pajatyöskentelyllä (ks. luku 2.2.). Hankkeen metodologisen toteutuksen ja erityisesti siihen liittyvien eettisten kysymysten reflektointi tuottaa lisäarvoa aktiivisesti kasvavalla osallistavan tutkimuksen kentällä.

Tieteellisen vaikuttavuuden ohella hankkeen tuloksena rakentuva ymmärrys jälkihuollon puitteista, käytännöistä ja eletystä kokemuksesta tuottaa välitöntä tietoa muutoksessa olevan kentän kehittämisen, johtamisen ja päätöksenteon tueksi. Lisäksi hankkeen lopputuloksena tuottava jälkihuoltoa tilanneperustaisesti ohjaava digitaalinen vuorovaikutus- ja yhteistyökäytäntö on suoraan hyödynnettävissä jälkihuoltoa toteuttavissa ja siihen valmistavissa yhteisöissä (ks. luku 5).

1.4. Liittyminen rahoituksen painotuksiin

Hanke liittyy VT-rahoituksen painoalueista ensisijaisesti *erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden elämäntilanteisiin ja palvelutarpeisiin kohdistuvaan tutkimukseen*. Yksilöllisesti vaihtelevista taustoistaan ja tuentarpeistaan huolimatta sijaishuollosta itsenäistyvät nuoret elävät poikkeuksetta monimutkaisia tilanteita ja vaativaa elämänvaihetta. Heidän näkemystensä, kokemustensa, odotustensa ja tarpeidensa ymmärtäminen on tärkeää huomioiden jälkihuollon monipolvinen rakentuminen vuorovaikutuksellisissa suhteissa ammattilaisten, ammatillisten käytäntöjen ja järjestelmän kanssa. Hanke on myös *asiakkaiden osallisuutta ja toimijuutta sosiaalityössä koskeva tutkimus*. Se tuottaa tutkimustietoa nuorten positiosta jälkihuollon toteutumisen eri vaiheissa. Lisäksi hankkeessa kehitetään ja testataan osallistavan tutkimuksen ja yhteiskehittämisen menetelmää ja arvioidaan sen toimivuutta jälkihuollon kentällä sekä myös laajemmin lapsi- ja nuorisososiaalityössä. Yhdessä tutkiminen ja kehittäminen sekä jälkihuoltokäytäntöjen tutkiminen voidaan ymmärtää myös *sosiaalityön työmenetelmien tutkimisena*. *Sosiaalityön vaikuttavuuden* näkökulma tulee hankkeessa esille tutkittaessa nuorten koettuja vaikutuksia jälkihuoltojakson päättymisen jälkeen.

2. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

2.1. Metodologiset lähtökohdat

Hankkeen keskeisiä metodologisia periaatteita ovat moniäänisyys ja osallistava kanssatutkijuus. "Perinteisiä" tiedontuottamisen tapoja on jo pitkään kritisoitu erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien tutkimisessa. Erilaisista osallistavista (*participatory*) aineistonkeruumenetelmistä onkin tullut tavanomainen keino vahvistaa lasten ja nuorten ääntä ja toimijuutta tutkimuksessa (Wharton 2020). Lisäksi on esitetty tarve ottaa lapset ja nuoret mukaan aineistojen analyysiin ja tulosten disseminaatioon (Millei, Kaukko & Korkiamäki 2021). Kanssatutkijudessa (*co-research*) nuoret osallistuvat tutkimuksen toteutukseen yhdessä tutkijoiden kanssa (Bradbury-Jones and Taylor 2015; Kaukko & Korkiamäki 2021; Törrönen & Vauhkonen 2012). Tämän katsotaan sekä tuottavan voimaannuttavia osallisuuden kokemuksia nuorille että mahdollistavan tutkijoille pääsyn sellaisiin vertaisuuden tiloihin, jotka tavallisesti jäävät tutkimuksen ulottumattomiin. Tämä auttaa myös tavoittamaan nuoria, joihin tutkijoiden on yksin vaikea saada kontaktia tai joiden motivoiminen tutkimukseen on haastavaa (emt.). *Hyvää jälkeä* -hanke sisältää sekä nuoria että ammattilaisia osallistavia/kanssatutkijuuden elementtejä kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Analyysi- ja kehittämispajoissa ammattilaiset ja nuoret toimivat yhdessä, minkä voidaan odottaa edistävän myönteisesti tunnustavaa vuorovaikutusta molemminpuolisesti (Häkli, Korkiamäki & Kallio 2018). Parhailtaan tämä toimii ammattilaisia ja päättäjiä sitouttavana kommunikatorisena siltana (Teti 2019). Tunnustetuksi tulemisen kokemukset voivat yleistyä niin yksittäisten nuorten hyvinvointia edistäväksi kuin käytäntöjä yleisesti kehittäväksi kulttuuriseksi muutokseksi (Korkiamäki & Gilligan 2020; Stenvall 2018).

2.2. Työsuunnitelma

Hyvää jälkeä -hankkeessa tavoitellaan jälkihuollon moniulotteisuutta vaiheistetun menetelmällisen jäsenyyksen (kartoittaminen, ymmärtäminen, kehittäminen), moninäkökulmaisen tarkastelun (nuoret, sijaisperheet, ammattilaiset, järjestelmä) ja portaittaisen skaalauksen (valtakunnallinen selvitys,

mikrotason kokemuksellisuus) kautta sekä hyödyntämällä menetelmiä, jotka tavoittavat jälkihuoltoa eri intensiteetein (kyselyt, etnografiset menetelmät, työpajatyöskentely). Hyödynnämme erilaisia etnografisia menetelmiä, jotka tavoittavat jälkihuoltosiirtymän eri ulottuvuuksia ja mahdollistavat erilaiset osallistumisen tavat sekä vaikeastikin tavoitettavien nuorten kokemustiedon saavuttamisen. Tuloksena on valtakunnallisesti kattava mutta ilmiötä syvällisesti ymmärtävä aineisto ja analyysi. Maantieteellinen kattavuus muodostuu yhtäältä valtakunnallisen kyselyn, toisaalta eri puolille maata ja erilaisiin organisatorisiin maisemiin sijoittuvien paikallisten toteutusten kautta. Populaarinen kattavuus ja moniäänisyys mahdollistuvat vaiheittain etenevän monimenetelmätutkimuksen (*qualitative sequential multimethod design*, ks. Korkiamäki 2013) kautta. Kokonaisuutena hankkeemme informantteina ja kanssatutkijoina toimii 330 nuorta ja 210 jälkihuollon työntekijää, 20 sijaisvanhempaa ja arviolta 250 päättäjää. Määrät perustuvat yhteistyökumppanien kanssa tehtyyn arvioon.

2.2.1. Aineistot ja menetelmät osatehtävittäin

Osatehtävä 1. Jälkihuollon nykytilan kartoittaminen

1a. Järjestelmä. Verkkopohjainen, tarvittaessa puhelinkontaktein täydennetty kysely kuntien sosiaali-/sototoimien johtajille (n=309). Kyselyssä kartoitetaan, miten jälkihuolto on organisoitu tällä hetkellä ja miten sitä on suunniteltu toteutettavan uudistuvassa palvelujärjestelmässä sekä mitkä ovat keskeiset haasteet ja odotukset johdon näkökulmasta. Toteutuu osin opiskelijatyönä (Savonia-amk).

1b. Ammattilaiset. Ammattilaisia osallistavan työpajatyöskentelyn kautta laaditaan jälkihuollon työntekijöille suunnattu kysely (n=150), jonka avulla kartoitetaan, millaisia ovat jälkihuollon keskeiset ongelmat, toimivat käytännöt ja tulevaisuuden odotukset ammattilaisten näkökulmasta. Työpajoihin osallistuu yhteensä noin 30 ammattilaista erilaisista organisatorisista taustoista. Kyselyä levitetään yhteistyökumppaneiden kautta kunnissa, yrityksissä ja yhdistyksissä sekä aiemmin kontaktoitujen sosiaalijohtajien kautta. Tuloksia analysoidaan ja niiden merkitystä pohditaan tieteellisen sisällönanalyysin lisäksi analyysipajoissa ammattilaisten kanssa.

1c. Nuoret. Kokemusasiantuntijanuoria osallistavan työpajatyöskentelyn kautta laaditaan nuorille (n=250) suunnattu yksinkertainen kysely, jonka avulla kartoitetaan jälkihuollon käytäntöjä nuorten näkökulmasta sekä nuorten kokemusta jälkihuollon toimivuudesta. Kyselyä levitetään kehittäjänuorten ja yhteistyökumppaneiden kautta nuorten kanssa suunnitelluin tavoin ja nuorille luontevan median kautta. Työpajoihin osallistuu yhteensä noin 15 nuorta. Kyselyä on mahdollista toteuttaa osin myös vertaishaastatteluin. Tuloksia analysoidaan ja niiden merkitystä pohditaan tieteellisen sisällönanalyysin lisäksi analyysipajoissa nuorten kanssa.

Osatehtävä 2. Hyvän jälkihuollon edellytysten ymmärtäminen nuorten ja ammattilaisten kokemusten ja eletyn arjen näkökulmasta jälkihuoltosiirtymän eri vaiheissa

2a) Jälkihuoltoon valmistautuminen / lastensuojelulaitos. Institutionaalisen etnografia (2 kk) lastensuojelulaitoksessa. Jakson aikana perehdytään monimenetelmäisesti (mm. osallistuva havainnointi, haastattelut, dokumenttianalyysi, odotuksia ja toiveita kartoittava osallistava visuaalinen työskentely) nuorten ja ammattilaisten kokemukselliseen jälkihuoltoon valmistavaan arkeen institutionaalisten rakenteiden puitteissa (ks. Smith 2005). Institutionaalisen etnografian kautta tutkimukseen osallistuu 10 työntekijää ja 10 nuorta.

Jälkihuoltoon valmistautuminen / perhehoito. Perhehoidossa olevien nuorten ja sijaisvanhempien ohjattu digitaalinen autoetnografia (ks. Oinonen & Korkiamäki, tulossa 2021) kerran kuukaudessa tapahtuvan viikon mittaisen jakson ajan, yhteensä 5 kertaa. Autoetnografiaan osallistuu 20 vanhempaa/perhettä ja perhehoidossa olevaa nuorta. Yhteistyökumppanien kautta mukaan on mahdollista saada myös yksityisesti sijoitettuja nuoria.

2b) Jälkihuoltoon siirtyminen / nuoret. Liikkuva etnografia (ks. Kusenbach 2003) 1,5 kk ennen – 1,5 kk jälkeen akuutin jälkihuoltoon siirtymän. Toteutuksessa tutkija kulkee eri taustoista jälkihuoltoon siirtyvien nuorten (n=5) mukana jälkihuoltosiirtymään liittyvissä tilanteissa.

2c) Jälkihuollossa oleminen / nuoret. Luova digitaalinen etnografia erilaisista sijaishuollon tilanteista tulevien nuorten (n=30) jälkihuollon arjesta: visuaalisten tarinoiden tuottaminen yksittäisten nuorten kanssa ja vertaisryhmätyöskentelyssä, WhatsApp-haastattelut sekä Instagram- ja Snapchat tilien seuraaminen (vrt. Korkiamäki ym. 2021); tarvittaessa myös fyysinen liikkuva etnografia mahdollistaen nuorten mieltymysten mukaisen osallistumisen sekä vaikeammin tavoitettavien nuorten saavuttamisen.

2d) Jälkihuollon jäljet / nuoret. Nuorten itselleen, työntekijöille, päättäjille ja/tai valitsemalleen läheiselle henkilölle kirjoittamat, puhumat tai visuaaliset kirjeet (n=30). Vertaisnuorten ja yhteistyökumppaneiden kautta tavoitamme hiljattain jälkihuoltojakson päättäneitä (>21 v) nuoria (vrt. vuoden 2020 ikärajamuutos).

Ammattilaisten näkökulma jälkihuoltosiirtymän eri vaiheisiin (a-d). Liikkuva ja institutionaalinen etnografia 1 kk 1/kunnallisessa jälkihuoltoyksikössä, 2/kunnan lastensuojelutoimistossa sekä 3/järjestön toteuttamassa jälkihuoltotyössä (n=20 ammattilaista). Lisäksi muissa yhteistyöyksiköissä haastatellaan 10 jälkihuollon työntekijää.

Kaikki aineistot 2a-2d analysoidaan ensin tutkijoiden toimesta. Analyysi noudattaa moniäänisyyden (*polyphonia*) tunnistamiseen ja sen kautta syntyvään vuoropuheluun tähtäävää menetelmää (*Voice-Centered Relational Method, VCRM*). Metodien kautta kukin asianosaisnäkökulma (nuoren, sijaishuollon, jälkihuollon ammattilaisen, järjestelmän ja tutkijan) voidaan paikantaa esiin kaikista aineistoista. (Gilligan ym. 2003; Korkiamäki & Conlon, tulossa 2021.) Moniäänisen analyysin ehdotetut tulokset tuodaan käsiteltäviksi analyysipajoihin, joihin osallistuu nuoria ja työntekijöitä. Tämä yhteisanalyysi informoi keskeisesti tutkimuksen seuraavaa vaihetta.

Osatehtävä 3. Digitaalisen yhteistyökäytännön kehittäminen hyvän jälkihuollon tueksi

Tieteellinen tutkimus limittyy hankkeessa elimellisesti tutkimusperustaiseen kehittämistyöhön. Nuorten ja ammattilaisten kanssa edellisissä vaiheissa toteutetut analyysipajat toimivat kehittämisen lähtökohdina. Analyysipajat jatkuvat kehittämissaiheissa kolmen viikon välein toteutuvien, yhteensä viiden kokopäiväisen kehittämispajan sarjana, jossa joukko ammattilaisia, nuoria ja tutkijoita työskentelevät yhdessä. Työpajasarjan aikana luodaan analyysipajojen tulosten perusteella vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuva ja jälkihuollon käytäntöjä tilanneperustaisesti ohjaava vuorovaikutus- ja yhteistyökäytäntö, joka toteutuu nuorille luontevassa digitaalisessa ympäristössä ja tunnistaa jälkihuollon monipolvisena ja usein ei-johdonmukaisena siirtymänä. Pajatyöskentely perustuu luottamuksellisen yhteistyöympäristön luomiseen sekä luoviin, osallistaviin menetelmiin. Digitaalisen metodin kehittämistyötä ohjaa Turun AMK:n tutkijatiimi, jolla on asiantuntemusta vastaavien e-ohjausmenetelmien kehittämiseen (Timonen-Kallio ym. 2017). Hankkeen aikana laaditaan myös konkreettinen suunnitelma käytännön pilotointiin (ml. koulutus) yhteistyökumppanien (ml. oppilaitokset) kanssa, ja haetaan jatkorahoitus pilotointiin ja toteutusten arviointiin.

2.2.2. Aikataulu, tekijät ja tuotokset

Hanke sijoittuu Tampereen yliopiston Yhteiskuntatieteelliseen tiedekuntaan (TAU SOC), sosiaalityön oppiaineeseen. Hankkeen osatoteuttajina ovat Savonia-ammattikorkeakoulu, sosiaaliala, ja SOS-Lapsikylä. Hankkeen puitteissa haetaan rahoitusta 2 postdoc tutkijalle (TV 12kk ja NN 18kk /TAU), 3 väitöskirja-/projektitutkijalle (SS 24kk ja JH 8kk /TAU sekä AP 6kk/Savonia), tutkimusapulaiselle (NP 6kk/Savonia) sekä hankkeen vastuuhenkilöille (RK 4,5kk/TAU, PT 2kk/Savonia, ES 6 kk/SOS). Osa henkilötyökuukausista toteutuu osa-aikaisena. Lisäksi ostetaan n. 450 tunnin kehittämistyöpanos Turun ammattikorkeakoululta. Savonia-amk:n sosiaalialan opiskelijat (sosionomi AMK ja YAMK) ja Tampereen yliopiston sosiaalityön opiskelijat osallistuvat hankkeeseen soveltuvin osin (järjestelmäkartoitus, opinnäytetyöt, harjoittelu/esim. työpajat). Tutkimusryhmän jäsenet esitellään ja tutkimusympäristöt kuvataan luvussa 3.1. Tehtävien jakautuminen osa-alueittain sekä hankkeen aikataulu ja keskeiset tuotokset on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Toteutuksen aikataulu, vastuulliset tutkijat ja keskeiset tuotokset

	09-12/2021	01-06/2022	07-12/2022	01-06/2023	07-08/2023	
Aineistonkeruu	Taustatyö ja valmistelu					
		1a. Kartoitus/järjestelmä NP,PT (+opiskelijat)				
		1b. Kartoitus/ammattilaiset NN				
		1c. Kartoitus / nuoret TV				
		2a. Etnografia laitoksessa JH				
		2a. Sijaisperheet autoetnografia AP				
		2d. Kirjeaineisto SS	2b. Liikkuva etnografia nuoret SS,NN,TV			
		2c. Digitaalinen etnografia nuoret SS, NN,TV,AP,RK,ES				
Analyysi ja yhteiskehittä		2a-d Ammattilaisetno grafia NN,TV,JH				
		1a-c. sisällönanalyysi AP,NP,PT,NN,TV				
		2a-d. VCRM-analyysit SS, NN,TV,JH,AP,ES,PT,RK				
Tuotokset		1b-c. Analyysipajat NN,TV,ES,RK	2-3. Analyysi- ja kehittä-mispajat TurkuAMK(NV), SS,NN,TV,ES,RK			
		vertaisarvioidut artikkelit ja potentiaaliset julkaisukanavat				
		1. kartoitus (Yhteiskuntapolitiikka)	2. laitosetnografia (Nordic Journal of Social Work)	3. kirjeaineisto (Janus)	4. tulokset/kokonaisuus (Child & Family Social Work)	5. tulokset/teoria (European Journal of Social Work)
		6. tulokset/metodi (Youth & Society)				
		7. yhteisartikkeli työkumppaneiden kanssa (Health and Social Care in Community)				
	Julkaisut ammatillisissa lehdissä (3 kpl, esim. Lapsemme, Talentia, Kasvun tuki), verkkokirjoitukset (3 kpl) ja policy briefit (3 kpl)					
					Loppuraportointi ja - seminaari nuorten ja ammattilaisten kanssa	
					E-ohjausmallin julkaisu	
					Jatkohankesuunnittelu, pilotointisopimukset ja rahoituksen hakeminen	
	Tieteellisiin (2 kv + 2 kotim) ja ammatillisiin (1 kv + kotim valtakunnall ja alueell ISO) konferensseihin osallistuminen					

Taulukko kuvastaa, kuinka hankkeen erityinen anti on monipuolisten aineistojen tuottaminen, niiden analysointi yhdessä asianosaisten kanssa ja analyysiin perustuva yhteiskehittämisen tuloksena syntyvä digitaalinen käytäntö. Käytännön pilotointi jatkuu yhteistyökumppaneiden kanssa hankkeen päätyttyä. Merkilläpantavaa on lisäksi, että kattava aineisto mahdollistaa laajamittaisen tieteellisen julkaisutoiminnan jatkumisen myös hankkeen päätyttyä.

2.3. Riskien arviointi

Hankkeen keskeiset riskitekijät on tunnistettu ja huomioitu seuraavasti:

1. Nuorten, joiden elämässä aktualisoituu monia ajankohtaisia haasteita, tavoittaminen ja motivoiminen tutkimukseen ei ole aina helppoa. Tutkimusryhmällä on kuitenkin pitkäaikainen kokemus tutkimus- ja kehittämistyöstä haastavia tilanteita elävien nuorten parissa. Aiempi kokemuksemme luottamuksellisen tutkimusympäristön rakentamisesta, eletyn etiikan huomioimisesta sekä luovien ja osallistavien menetelmien käytöstä on lupaava. Olemme myös kuulleet kokemusasiantuntijanuoria hankkeen suunnitteluvaiheessa. Toteutuksen yksityiskohdat tullaan suunnittelemaan yhdessä nuorten kanssa, mikä takaa nuorille luontevien tutkimusmenetelmien käytön. Lähes kaikkiin tutkimuksemme osioihin on mahdollista osallistua vaihtoehtoisin tavoin. Nuorten tavoittamisen varmistamme vertaisosallisuuden ja ammatillisten yhteistyökumppaneiden kautta.
2. Sosiaalityön ammatillista toimintaa leimaa kiire ja resurssipula, emmekä halua kuormittaa työntekijöitä tarpeettomasti. Myös ajankohtaiset organisatoriset muutokset voivat hankaloittaa tutkimuksen tekemistä esimerkiksi työntekijöiden vaihtumisen tai hallinnollisten siirtymisten vuoksi. Toisaalta pidämme juuri tutkimuksemme ansiona, että pääsemme ajantasaisesti seuraamaan jälkihuollon institutionaalista toteutumista merkittävän valtakunnallisen rakenteellisen muutoksen aikana. Hankkeen yhteistyökumppaneina toimivat organisaatiot ovat ilmaisseet vahvan motivaationsa osallistua tarpeellisenä pitämäänsä hankkeeseen ja sitoutuneet osaltaan toteutukseen.
3. Iso osa hankkeen toteutusta nojaa digitaaliseen toteutukseen, mutta hanke sisältää myös kasvokkaiseen etnografiaan perustuvia osioita. Pitkittynyt COVID-19 tai vastaava tilanne voi vaikeuttaa nuorten ja ammattilaisten tapaamista kasvotusten. Tarvittaessa voimme laajentaa digitaalisen etnografian osuutta joustavasti. Hyödynnämme digitaalisia medioita, jotka ovat nuorille luontevia ja suunnittelemme toteutuksen yhdessä nuorten kanssa (vrt. Korkiamäki ym. 2021). Aineistojen monimuotoisuus hankkeessa takaa sen, ettei hankkeen kokonaisuus tai yksikään sen moniäänisistä näkökulmista ole vain yhden toteutustavan varassa.
4. Hankkeen suuruus ja toteutuksen moniulotteisuus voidaan nähdä hallinnoitavuuden riskinä. Toisaalta hankkeen erityisenä vahvuutena voidaan pitää juuri sitä, että onnistuessaan hanke tavoittaa moniäänisesti jälkihuollon eri näkökulmia siirtymän eri vaiheissa. Ilman tätä riskiä kokonaiskuva, jonka pohjalta jälkihuolto voidaan moniäänisesti ymmärtää ja kehittää, uhkaa jäädä syntymättä. Hankkeen johtajalla ja osatoteutusten vastuuhenkilöillä on aiempaa kokemusta vastuullisista hallinnollisista tehtävistä ja tutkimus- ja kehittämishankkeista sekä vahva taustaorganisaatioidensa (TAU, Savonia, SOS) tuki hankkeen hallinnoinnissa.

3. TUTKIMUSRYHMÄ JA YHTEISTYÖTAHOT

3.1. Tutkimusympäristö, hankkeessa työskentelevät henkilöt ja konsortion lisäarvo

Hanke sijoittuu *Tampereen yliopiston* Yhteiskuntatieteelliseen tiedekuntaan (TAU SOC), sosiaalityön tutkinto-ohjelmaan, ja Porin yliopistokeskukseen (TAU PoriSOC). Sosiaalityön tutkinto-ohjelman keskeinen tutkimuksen painopiste on lasten, nuorten, perheiden ja lastensuojelun tutkimus, jossa yksiköllä on vahvat perinteet tuoden mukaan mm. asiantuntevat kansainväliset tutkijaverkostot. Porin yliopistokeskus liittää hankkeen maakunnalliseen tiedeympäristöön, jonka vahvuutena ovat innovatiiviset monitieteiset tutkimushankkeet ja välitön alueellinen käytäntöyhteys. TAU SOC puolestaan muodostaa tutkimukselle laajan monitieteisen ympäristön, jossa toimii Lasten, nuorten ja perheiden tutkimuskeskus Perla sekä mm. nuorisotutkimuksen ja sosiaalipolitiikan tutkinto-ohjelmat. Tiedekuntarajat ylittäen hankkeella on yhteydet myös Myönteisen tunnistamisen idean (Kallio, Korkiamäki & Häkli 2015) kehittäneeseen Tampereen yliopiston Tilan ja poliittisen toimijuuden tutkimusryhmään (SPARG).

TAU, TAU SOC, TAU PoriSOC ja sosiaalityön tutkinto-ohjelma yhdessä muodostavat akateemisen tutkimusympäristön, joka mahdollistaa monipuolisen teoreettisen, metodologisen ja käytännöllisen keskustelun sekä takaa tutkimukselle hyvät tekniset ja hallinnolliset puitteet (laitteet ja välineet, ohjelmistot, tietoverkot, tietokannat; henkilöstö-, hanke- ja kirjastopalvelut). *Hyvää jälkeä* -hanketta Tampereen yliopistossa johtavalla apulaisprofessori (tenure) **Riikka Korkiamäellä, YTT**, on vankka kokemus nuorten, nuorisososiaalityön, sosiaalisten verkostojen ja sosiaalisen tuen sekä koetun sosiaalipalvelujärjestelmän tutkimisesta, soveltavasta akateemisesta tutkimustyöstä ammattilaisten kanssa, osallistavista tutkimusmenetelmistä haavoittavissa tilanteissa elävien nuorten kanssa, sekä tutkimuseettisten kysymysten käsittelystä. Korkiamäellä on lisäksi kokemusta sosiaalityön yliopistollisista opetustehtävistä perus- ja jatkokoulutuksessa sekä vastuullisista yliopistohallinnollisista tehtävistä ja rooleista tutkimushankkeissa. (Ks. CV.) *Hyvää jälkeä* -hankkeessa Korkiamäki vastaa hankkeen kokonaisuudesta, tutkimustyön ohjauksesta ja julkaisutoiminnasta yhdessä hankkeen tutkijoiden kanssa.

Hankkeen osatoteuttajia ovat Savonia-ammattikorkeakoulu ja SOS-Lapsikylä. **Savonia-ammattikorkeakoulun** lastensuojelun osaamisklusteri sisältää tutkintojen tarjonnan (sosionomi AMK, YAMK) sekä jatkuvaa oppimista edistävän työelämän tarpeisiin suunnatun koulutuksen (lastensuojelun erikoistumisopinnot, täydennyskoulutukset). Sosiaalialan koulutus vastaa työelämän tutkimus- ja kehittämistarpeisiin verkostoitumalla ja osallistumalla aktiivisesti lastensuojelun osaamista edistäviin hankkeisiin. Lastensuojelun ja jälkihuollon asiantuntijuus näkyy koulutuksen lisäksi osallisuutena ja toimijuutena alueellisessa verkostotyössä, yliopistoyhteistyössä ja kansainvälisessä yhteistyössä. Savonia-amk:n vahvuutena hankkeessa on kokemus osallistavien menetelmien hyödyntämisestä jälkihuollon kehittämisessä (*Ihmisläheinen digitaalinen kunta/ESR*; *Hyvällä mielellä Pohjois-Savo/ESR*; *Aikuistuvan nuoren tukeminen laadukkain jälkihuollon palveluin/ESR*) sekä käytännöllinen ymmärrys sosiaalialan, ml. lastensuojelun jälkihuollon, osaamis- ja koulutustarpeista. Hankkeen vastuuhenkilönä Savonia-amk:ssa toimivalla sosiaalialan yliopettaja, **Pirjo Turusella, YTL**, on pitkä työkokemus sosiaali- ja terveysalan koulutus- ja ohjaustehtävistä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämistehtävistä. Hänen tutkimusalueitaan ovat osallistavat menetelmät hyvinvoinnin ja

terveyden edistämisessä (*PROMEQ*-hanke/Suomen Akatemia) sekä vaikuttavuuden tutkimus. Turusen vastuulla hankkeessa on koordinoida hanketta Pohjois-Savossa sekä organisoida valtakunnallinen järjestelmätason tiedonkeruu. Savonia-amk:lla on aiempaa kokemusta kehittämissyhteistyöstä SOS-Lapsikylän kanssa.

SOS-Lapsikylä on lapsen oikeuksia edistävä kansainvälinen lastensuojelujärjestö sekä voittoa tavoittelematon lastensuojelun asiantuntija ja palveluntuottaja, jolla on usean vuoden kokemus systemaattisesta osallisuuden ja toimijuuden kehittämisestä lastensuojelun kentällä. SOS-Lapsikylä toteuttaa useita lastensuojelun kehittämishankkeita ja toimintoja, joista jälkihuoltoon liittyvät erityisesti *Nuorisokumppanit*, *Jälkihuollon kehittäjäryhmä*, *SOS-kehittäjänuoret*, *Nuoret SIB Tampere* sekä vertaismentoritoiminta (*Ylitse Menotori App*). SOS-lapsikylän rooli hankkeessa on erityisesti nuoria ja ammattilaisia osallistavan käytännöllisen foorumin tarjoaminen. Vankka kokemus kokemusasiantuntijatyöstä lastensuojelun nuorten kanssa sekä valmiit vertaisryhmät tuottavat luonnollisen toimijaympäristön, jossa hanketta päästään suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan yhdessä nuorten ja ammattilaisten kanssa. Hankkeen vastuuhenkilönä SOS:ssa toimiva erityisasiantuntija, **Elina Stenvall, HT**, on väitellyt lasten ja nuorten osallisuudesta ja toimijuudesta ja keskittynyt työssään kehittämään lasten ja nuorten osallisuutta mm. myönteisen tunnistamisen näkökulmasta (ks. Stenvall, Korkiamäki & Kallio 2015; Stenvall 2018). Stenvallin vastuulla hankkeessa on koordinoida toimintaa SOS-lapsikylässä sekä organisoida vertaistoimintaan perustuva aineistonkeruu ja yhteisanalyysi. Stenvall ja Korkiamäki ovat työskennelleet aiemmin yhdessä Myönteinen tunnistaminen -hankkeessa Tampereen yliopistossa.

Hankkeen tutkijoiden asiantuntemukset muodostavat toisiaan täydentävän osaamis pohjan. **YTT Tarja Vierula** on tutkinut lastensuojelun interventioiden asiakas- ja työntekijälähtöisiä institutionaalisia käytäntöjä ja lastensuojelun työntekijöiden moniammatillisia yhteistyö- ja arviointikäytäntöjä lastensuojelun siirtymävaiheissa (Vierula 2017; 2019; 2020). **YTT Auli Pohjolainen** (2019) on tutkinut lastensuojelutyötä instituution ja yksityiselämän rajapinnoilla. Pohjolaisella on lisäksi kokemusta ammattityön käytännöllisestä tutkimisesta ja kehittämisestä (mm. *Muutoslaboratorio*-toimintakonsepti /Helsingin yliopisto). **VTM Johanna Hedman** on tutkinut nuorten palveluita (Hedman ym. 2018) ja työstää artikkeleita jälkihuollon nuorten palvelujen käytöstä ja voimavaroista työntekijöiden kuvaamana. **YTM Saara Saukkola** tarkasteli tiedekuntapalkinnon saaneissa pro gradu -tutkielmassaan (Saukkola 2019) oikein ja väärin tunnustamista nuorten kirjoittamissa tarinoissa. **YTM Tuija Pakarinen** tutki pro gradu -tutkielmassaan (Pakarinen 2011) 18-25-vuotiaiden nuorten asunnottomuutta. Lähes kaikilla hankkeen tutkijoilla on lisäksi kokemusta sosiaalialan koulutustehtävistä ja ammatillisesta jälkihuoltotyöstä lastensuojelun sosiaalityöntekijöinä.

Keskeinen osa hanketta on myös **Turun ammattikorkeakoululta** ostettava asiantuntijapalvelu. **Turku AMK Lasten ja perheiden palvelujen kehittäminen ja johtaminen** -tutkimusryhmä on johtanut useita kansallisia ja kansainvälisiä hankkeita (*LAPSUS*, *ERCCI*, *ACUCARE*, *RESME*) ja on lastensuojelun sijaishuollon moniammatillisen osaamisen ja työmenetelmien kokenut kehittäjä. **VTL Niina Vuoristo** ja **YTT Eeva Timonen-Kallio** ovat profiloituneet asiantuntijoina jälkihuollon palvelujen kehittämisessä ja ammattilaisten kanssa yhteistyössä toimimisessa (esim. Timonen-Kallio ym. 2017; Vuoristo 2017). Turku AMK:n kontribuutio hankkeessa on tukea hankkeen loppuvaiheessa toteutettavan digitaalisen ohjauskäytännön kehittämistyötä. Verkossa toteutettavien digitaalisten palveluiden kehittäminen ja

käyttöönotto muuttaa ja antaa mahdollisuuksia kehittää jälkihuollon käytäntöjä, mutta edellyttää myös uudenlaista e-ohjausosaamista. Tampereen yliopistolla ja Savonia-amk:lla on aiempaa kokemusta yhteistyöstä Turku AMK:n tiimin kanssa.

3.2. Yhteistyötahot ja heidän keskeiset ansionsa hankkeen kannalta

Hyvää jälkeä -hanke perustuu tiiviiseen yhteistyöhön kokemusasiantuntijanuorten sekä neljän kaupungin, yhden maaseutumaisen kuntayhtymän ja kolmen järjestön kanssa. Yhteistyötahot, mukaan lukien nuoret, ovat osallistuneet hankkeen suunnitteluun ja ovat sitoutuneita yhteistyöhön hankkeessa. Mukaan valituissa kunnissa jälkihuolto on organisoitu eri tavoin, ja jälkihuollon kehittämisen perinteet ja tavat ovat vaihtelevia. Tämä yhdessä järjestötoimijoiden kanssa vahvistaa hankkeen moniäänisyyttä. Kunnat ovat myös organisatorisen siirtymän eri vaiheissa, mikä tuottaa “luonnollisen laboratorion” jälkihuollon tutkimiseen muuttuvassa palvelurakenteessa. Yhteistyökumppaneista järjestöt tuovat mukaan keskeisen jälkihuollon toteuttajatahon eli ostopalveluna kunnille toteutettavan jälkihuollon (Ehjä, Lauste) sekä “virallisen” jälkihuoltojärjestelmän ulkopuolella jälkihuoltoon tukevan tahon (Sininauha). Yhteistyökumppanien erilaisten roolien jälkihuoltokentällä kautta on mahdollista tavoittaa erilaisia, myös haastavimmassa tilanteessa eläviä nuoria. Lisäksi yhteistyöstä on sovittu Terveysten ja Hyvinvoinnin Laitoksen jälkihuoltoa kehittävän YEE-hankkeen kanssa. Yhteistyötahot ja yhteyshenkilöt ovat:

Tampereen kaupunki, Lasten-, nuorten- ja perheiden palvelut, Sijais- ja jälkihuollon sosiaaliasema, vs. johtava sosiaalityöntekijä Anne Riihimäki

Turun kaupunki, Perhe- ja sosiaalipalvelut, jälkihuoltoyksikkö, johtava sosiaalityöntekijä Tytti Mäkinen

Porin kaupunki, Sosiaali- ja perhepalvelut, Lastensuojelun sijais- ja jälkihuolto, johtava sosiaalityöntekijä Mira Lahdenranta, sekä Satakunnan tulevaisuuden sote-keskus -hanke/Lasten ja nuorten hyvinvointi -osahanke Satakunta, Hankekoordinaattori Johanna Santanen

Kuopion kaupunki, Lapsiperhepalvelut ja aikuissosiaalityö sekä vammaispalvelu, perusturvajohtaja Mari Antikainen

Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö, johtava sosiaalityöntekijä, PRIDE- valmentaja Tarja Pitkänen

Ehjä ry., toiminnanjohtaja Kai Laitinen

Perhekuntoutuskeskus Lauste, Turku, kehitysjohtaja Jussi Ketonen

Sininauhaliitto/Porin Sininauha, toiminnanjohtaja Johanna Huhtala, sekä Porin perusturva/Asunnottomuuden puolittaminen -hanke, projektikoordinaattori Mari Rautava

THL/YEE-hanke, projektipäällikkö Tanja Hirschovits-Gerz

Yhteistyökumppanit ovat mukana hankkeessa eri tavoin: osa väylänä ammattilaisten ja nuorten tavoittamiseen, osa tiiviimmin mukana esim. työpajoissa. Yhteistyökumppaneiden asiantuntijoista muodostuu hankkeen ohjausryhmä, joka kokoontuu 4-5 kertaa hankkeen aikana. Ohjausryhmään on lisäksi kutsuttu **kaksi kokemusasiantuntijanuorta** (SOS-kehittäjänuoret), **tieteelliseksi asiantuntijaksi professori Tarja Pösö** (Tampereen yliopisto), ammatillisen täydennyskoulutuksen asiantuntijaksi jatkosuunnitteluvaiheeseen **koulutusasiantuntija Tuija Eronen** (TAU/Työelämäyhteydet ja jatkuva oppiminen -yksikkö) ja **nuorisohanketoiminnan asiantuntijaksi kehittämisspäällikkö Tom Tarvainen** (SOS-Lapsikylä).

Hankkeessa työskennellään osana kotimaisissa ja kansainvälisiä verkostoja. Hankkeen tutkijat ovat jäseniä alueellisissa ja kansallisissa kehittämistyön verkostoissa sekä sosiaalityön ja lastensuojelun tutkimuksen, hallinnon tutkimuksen ja lapsuuden ja nuorisotutkimuksen verkostoissa. Korkiamäen ja Turusen kansainväliset tutkijakumppanuudet ns. *leaving care* -tutkijoihin (Trinity College Dublin, University of Sussex, Universität Tübingen, Jagiellonian University, Petrozavodsk State University) muodostavat luonnollisen alustan kansainväliselle yhteistyölle hankkeen aikana.

4. VASTUULLINEN TIEDE

4.1. Tutkimuseettiset kysymykset

Hankkeessa noudatetaan Tieteellisten seurain valtuuskunnan määrittämiä yleisiä tutkimuseettisiä periaatteita erityisesti huomioiden osallistujien ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää tai peruuttaa milloin tahansa. Tietoon perustuvan suostumuksen pohjaksi osallistujille tarjotaan riittävästi tietoa hankkeen tavoitteista ja toteutuksesta. Hankkeessa huolehditaan osallistujien anonymiteetista ja siitä, ettei osallistumisesta aiheudu merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja. Suostumus kysytään hankkeen toimintoihin osallistuvilta kirjallisesti. Tutkimukseen ei osallistu alle 15-vuotiaita, mutta se saattaa epäsuorasti koskea myös lasten elämää sijaisperheissä tai lastensuojelulaitoksessa. Epäsuoran osallistumisen kohteena olevia yhteisöjä ja niiden jäseniä informoidaan tutkimuksesta. Tutkimukseen liittyy erityisiä eettisiä kysymyksiä haavoittuvassa asemassa olevan kohderyhmän, osallistavan metodologian, etnografisen aineistontuotannon sekä kanssatutkijuuden vuoksi. Näitä kysymyksiä reflektoidaan huolellisesti tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa sekä normatiivisen että situationaalisen ja eletyn etiikan näkökulmista. Tutkimukselle haetaan tutkimuseettinen ennakoarviointi ja tarvittavat tutkimusluvut. Tutkimusluvista on käyty ennakkokeskustelut yhteistyökumppaneiden kanssa.

4.2. Avoimen tieteen edistäminen

Hyvää jälkeä -hankkeessa toteutetaan tieteellistä avoimuutta muun muassa julkaisemalla tutkimustulokset avoimesti saatavilla olevissa korkealaatuisissa Gold/Platinum Open Access -julkaisukanavissa tai rinnakkaistallentamalla niin, että ne ovat helposti löydettävissä, tarkasteltavissa ja hyödynnettävissä; noudattamalla tutkimusmenetelmien läpinäkyvyyttä ja arvioitavuutta; selvittämällä mahdollisuudet soveltuvien tutkimusaineistojen arkistoinnille ja jatkokäytölle Tietoarkistossa; sekä ymmärtämällä vastuumme tutkimuksen hyödyllisyydestä osallistujille, tieteelle ja yhteiskunnalle. Yksilöity aineistonhallintasuunnitelma laaditaan DPMTuuli-työkalulla. Hankkeessa noudatetaan tietosuojaa koskevaa eurooppalaista lainsäädäntöä ja pohditaan huolellisesti tietosuojaan liittyviä hankekohtaisia kysymyksiä. Kerättyjä tietoja ja tutkimustuloksia käsitellään luottamuksellisesti, ja aineistot tallennetaan ja niitä käytetään tietosuojatuin ohjelmistoin siten, etteivät ne ole ulkopuolisten saatavilla. Aineistojen jakamisesta hankkeen osapuolten kesken laaditaan kirjalliset aineistonluovutus-sopimukset, jotka korostavat aineistojen luottamuksellisuutta.

4.3. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Hyvää jälkeä -hanke edistää ihmisten tasa-arvoista asemaa, sillä sen lähtökohtana on lasten ja nuorten yhdenvertaisten yhteiskunnallisten mahdollisuuksien tukeminen huolimatta esimerkiksi varallisuuteen, sosiaaliseen asemaan, etniseen taustaan tai ylisukupolviseen perintöön liittyvistä tekijöistä. Tutkimustulosten kautta voidaan kehittää sosiaalipalveluja ja siten edistää nuorten yhdenvertaisempia mahdollisuuksia hyvinvointiin ja kestäväan aikuisuuteen. Hankkeen toiminnoissa kiinnitetään huomiota siihen, ettei niiden piirissä esiinny sukupuoleen, etniseen taustaan, seksuaaliseen suuntautumiseen tai poliittiseen tai uskonnolliseen vakaumukseen liittyvää syrjintää. Olemme tietoisia aineistojen mahdollisesta sukupuolisesta ja kulttuurisesta vinoumasta sekä oman sukupuolemme ja keskiluokkaisuutemme merkityksestä, sekä niiden mahdollisista vaikutuksista tutkimuksen tuloksiin.

4.4. Kestävän kehityksen tavoitteet

Kestävän kehityksen tavoitteista hanke edistää erityisesti *yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyvinvointiin*, sillä sen tuloksia voidaan hyödyntää pyrittäessä tuottamaan laadukkaita ja vaikuttavia palveluja, jotka edistävät hyvinvoinnin yhdenvertaisia edellytyksiä yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen välillä. Hanke edistää *vaikuttavien ihmisten yhteiskuntaa* tutkimalla ja kehittämällä vastavuoroisen tunnustamisen mekanismeja sekä käytännössään toteuttamalla osallistavia menetelmiä, jotka voivat yleistyä kokemuksiksi vaikuttamisen mahdollisuuksista yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Näin edistetään myös *yhdyskuntien ja paikallisyhteisöjen kestävyyttä*. Hankkeessa omaksutaan *talouteen ja luonnon kantokyvyn kunnioittamiseen* liittyvät periaatteet muun muassa välttämällä turhaa matkustamista ja toteuttamalla aineistonkeruuta virtuaalisesti.

5. YHTEISKUNNALLISET VAIKUTUKSET JA VAIKUTTAVUUS

Hankkeen tulokset ovat suoraan hyödynnettävissä jälkihuollon kehittämisessä sekä laajemmin lastensuojelun ja sosiaalityön konteksteissa. Hankkeessa kehitetään e-ohjaukselle perustuva digitaalinen käytäntö, joka voidaan ottaa käyttöön erilaisissa jälkihuoltoa toteuttavissa organisaatioissa. Lisäksi yhteistyössä täydennyskoulutusorganisaation kanssa luodaan kyseisen käytännön käyttöönottoa ja organisaatioihin istuttamista implementoiva malli, joka on hyödyllinen myös muita uusia käytäntöjä kokeiltaessa ja juurrutettaessa.

Hankkeessa syntyvää moniäänistä ymmärrystä jälkihuollon tilasta, odotuksista ja toiveista voidaan välittömästi hyödyntää sosiaalihuollon johtamisessa ja päätöksenteossa lähivuosina jatkuvan organisatorisen muutoksen aikana. Paikallisia toteutuksia kokoava ja niitä täydentävä valtakunnallinen kysely varmistaa tulosten hyödynnettävyyden kansallisessa mittakaavassa. Teoreettisen näkökulman (tunnustaminen) soveltava tarkastelu on kiinnostava myös kansainvälisellä jälkihuollon ammatillisella kentällä, johon hankkeella on yhteys yhteistyökumppanin (Ehjä ry) kautta. Myös nuoria, ammattilaisia ja tutkijoita yhteenkokoava yhteiskehittämisen menetelmä (kehittämispajat) on levitettävissä sosiaalityön ammatillisissa ympäristöissä.

Tutkimushanke menetelmiseen ja tuloksineen on yhteiskunnallisesti vaikuttava, sillä jälkihuoltoa koskevalle yliopistolliselle tutkimustiedolle on ammatillisesti ja yhteiskunnallisesti todettu tarve. Jälkihuollon tutkimusperustainen kehittäminen ja tunnustussuhteiden merkityksen tunnistava kulttuuri edellyttää kattavaa mutta syvällisesti ymmärtävää tieteellistä tutkimustietoa.

LÄHTEET

Huom! Korkiamäki R – julkaisut nähtävillä Korkiamäen julkaisuluettelossa

- Bakketeig E., Boddy J., Gundersen T., Østergaard J., Hanrahan F (2020)** Deconstructing doing well. *Children and Youth Services Review* 118.
- Boddy J, Bakketeig E, Østergaard J (2020)** Navigating precarious times? The experience of young adults who have been in care in Norway, Denmark and England. *Journal of Youth Studies* 23(3), 291-306.
- Boer C & Coady N (2006)** Good helping relationships in child welfare: learning from stories of success. *Child and Family Social Work* 12, 32-42.
- Bradbury-Jones C & Taylor J (2015)** Engaging with children as co-researchers: challenges, counter-challenges and solutions. *International Journal of Social Research Methodology* 18(2), 161–173.
- Brady E & Gilligan R (2020)** The Role of Agency in Shaping the Educational Journeys of Care-experienced Adults. *Children & Society*, 34(2), 121-135.
- Gilligan C, Spencer R, Weinberg M.K., Bertsch T (2003)** On the listening guide: A voice-centred relational method. In Camic P ym. (eds.) *Qualitative research in psychology: Expanding perspectives in methodology and design*, 157-172. Washington, D.C.: American Psychological Association.
- Gilligan R (2019)** ‘Resilience, Transitions and Youth Leaving Care’ Chapter 3 in, editor(s) Mann-Feder V et al. *Leaving Care and the Transition to Adulthood: International Contributions to Theory, Research and Practice*, New York, Oxford University Press, 51-68.
- Hedman J, Vastamäki M, Joffe, G (2018)** Nuorten mielenterveyspalvelut – määrä, tarjonta ja kohdentuminen Uudenmaan alueella. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 55, 5–21.
- Heino T. & Johnson, M (2010):** Huostaanotetut lapset nuorina aikuisina. Teoksessa (toim.) Sarkola T ym.: *Perhepiirissä*. Helsinki: Kela, 2010.
- Heino T (2014)** Lastensuojelun pirullinen tehtävä. Teoksessa Lammi-Taskula & Karvonen (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi*. Helsinki: THL, 286–309.
- Honneth A (1995)** *The Struggle for Recognition: The Moral Grammar of Social Conflicts*. Cambridge: Polity Press.
- Höjer I & Sjöblomb Y (2014)** Voices of 65 Young People Leaving Care in Sweden: “There Is So Much I Need to Know!” *Australian Social Work* 67(1), 71–87.
- Karttunen, Miia (2021)** Sitoutumisen käsite lastensuojelun jälkihuollossa. Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto.
- Kusenbach M (2003)** Street phenomenology. The go-along as ethnographic tool. *Etnography* 4(3).
- Känkänen P & Laaksonen (2006)** Selvitys sijaishuollon ja jälkihuollon nykytilasta ja kehittämistarpeista. Lastensuojelun kehittämisohjelma 31.1.2006.
- Munford R & Sanders J (2020)** Shame and recognition: Social work practice with vulnerable young people. *Child & Family Social Work*, 25(1), 53-61.
- Nieminen I, Vierula T, Paavilainen E, Pösö Tarja (2020)** Moniammatillinen palvelutarvearviointi muutoksessa ja muuttuvassa ympäristössä: lapsi- ja perhepalveluiden ammattilaisten näkemyksiä. *Janus* 28 (3), 237–253.
- Pakarinen T (2011)** Asunnotta aikuistuvat. Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto.
- Paulsen V, Höjer I, Melke A (2018)** Editorial ‘leaving care in the Nordic Countries’. *Nordic Social Work Research* 8 (1), 1-7.

- Paulsen V & Thomas N** (2017) The transition to adulthood from care as a struggle for recognition. *Child and Family Social Work* 22, 1-8.
- Pohjolainen A** (2019) *Julkista lastensuojelun perhetyötä yksityiskodissa*. Akateeminen väitöskirja, Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto.
- Pryce J, Napolitano L, Samuels G** (2017) Transition to Adulthood of Former Foster Youth: Multilevel Challenges to the Help-Seeking Process. *Emerging Adulthood* 5(5), 311-321.
- Pukkio S & Hipp T** (2016) (toim.) *Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön*. Lastensuojelun Keskusliitto.
- Saari J, Eskelinen N, Björklund, L** (2020) *Raskas perintö – Ylisukupolvinen huono-osaisuus Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Saukkola, S.** (2019) "Ja tunnen ett' mut on kuultu": Oikein ja väärin tunnistaminen sijoitettujen nuorten kirjoittamissa tarinoissa. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto.
- STM** (2019) Lastensuojelun jälkihuollon uudistamistyöryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja Terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:43. Helsinki.
- Stein M & Ward H** (2021) Editorial: Transitions from care to adulthood—Persistent issues across time and place. *Child & Family Social Work* 26 (2).
- Stenvall E** (2018) Yhteiskunnallinen osallisuus ja toimijuus. Lasten osallistuminen, kansalaisuus ja poliittisuus arjen käytäntöinä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.
- Stenvall E, Korkiamäki R, Kallio K** (2015) Arjen moninaisuuden tavoittaminen tutustumisen keinoin. Teoksessa Häkli Jouni ym. (toim.) *Myönteinen tunnistaminen*. Nuorisotutkimusverkosto 90, 39-65.
- Teti M** (2019) *The Murky Ethics of Visual Qualitative Methods: Picturing a Clear Path Forward*. *International Journal of Qualitative Methods*.
- Timonen-Kallio E, Yliruka, L, Närhi, P** (2017) Lastensuojelun terapeuttisen laitospalveluksen mallinnus, THL.
- Törrönen M & Munn-Giddings C** (2018) Sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten emotionaalinen kiintymys. Teoksessa Gissler M ym. (toim.) *Nuoret palveluiden pauloissa*. Nuorten elinolot -vuosikirja 2018. Helsinki: THL, 147-157.
- Törrönen M, Vauhkonen T** (2012) Itsenäistyminen elämänvaiheena: Osallistava vertaistutkimus sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten hyvinvoinnista. Helsinki: SOS-lapsikylä.
- Vierula T** (2017) Lastensuojelun asiakirjat vanhempien näkökulmasta. *Acta Universitatis Tamperensis* 2323. Tampereen yliopisto.
- Vierula T, Pösö T, Paavilainen E** (2019) Moniammatillisuus ja palvelutarvearviointi lapsi- ja perhepalveluissa: ammattilaisten näkemykset pulmakohdista. *Yhteiskuntapolitiikka* 84 (3), 292–300.
- Vuoristo N** (2017) *Lapsen asema lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnalla*. Ammatillinen lisensiaatintutkimus. Turun yliopisto.
- Yliruka L, Kantoluoto A, Heino T, Laine T, Hipp T** (toim.) *Itsenäistymistä ja hyvinvointia tukeva jälkihuolto ja nuorten aikuisten sosiaalityön mallinnus Osana lastensuojelun VIP-nuoren palvelupolkua*. THL. Työpaperi 32/2020
- Warming H** (2015) The life of children in care in Denmark: A struggle over recognition. *Childhood*, 22(2), 248-262.
- Wharton A** (2020) *Unaccompanied girls in England: (re)constructing spaces of belonging and learning*. Doctoral thesis (PhD), University of Sussex.